

Et considerans eum timore sollicitor. Id est, horripilatione majestatem illius pertimesco.

Deus mollivis cor meum: & omnipotens conturbavit me. Cor resolutum a pavore nimio & timore, hoc loco dictum noverimus: non quod a duritia incredulitatis ad fidem suscipiendam mollium sit, cum magis ipse Job per fidem fortis in Deum manserit. Unde sequitur: Omnipotens conturbavit me: hoc quod supra.

Non enim perii propter imminentes tenebras: nec faciem meam operuit caligo. Ipsas calamitatis suae miseras, tenebras appellavit: quas velut ruinas subito imminentes sibi dicere voluit: eis tamen insistentibus sibi ait: desperatione non perii: nec faciem mentis meae infidelitas excæcavit: vel negatio Dei.

Caput XXIV.

A B omnipotente non sunt abscondita tempora: qui autem noverunt eum, ignorant dies illius. Illi verò qui sentiunt, & intelligunt Deum, dies eternitatis ejus ignorant. In qua eternitate, nec tempora, nec dies, qui in temporibus sunt, inveniuntur: ubi unus æternus est dies. Sive aliter: Omnia novit quæ nunc loquor, vel patior.

Alii terminos transfulerunt, diruperunt greges, & pavent eos. Id est, transfulerunt greges, & comederunt. Manifestum est secundum litteram. Videamus nunc secundum mysticum intellectum quid significet: terminos transferentes: Id est, statuta Ecclesie convellentes, hæreticos esse significavit: qui novitate doctrinae perverse, Evangelicæ legis & Apostolorum terminos prænitios excedunt, & ita deceptorum persuasione diripiunt greges dominicos: id est, populos credentes in Christum.

Asinum pupillarum abegerunt, & abstulerunt pro pignore bovem viduæ. Subverterunt pauperum viam, & oppresserunt pariter mansuetos terra. Pupilli quidem sunt teneri, vel infantes in fide: vel qui Deum Patrem non habent, ut ab eo contra adversarios defendantur. Quorum animum, velut jumentum forte ac necessarium, ad Deum in se per fidem portandum, hæretici prædonum more ab eis abigunt: dum eos fallaciis suis, virtute animi spoliant. Sive gentilem sensum, immundi utique animalis nomine dictum, ab eis quidem auferunt: dum sub prætextu veræ religionis, eos in perfidiam ducunt. Viduæ etiam illæ sunt animæ, quæ virum, Deum suum, & Dominum amiserunt: à quibus hæretici pro pignore perfidie utique confessionis: per quam falsis eorum adventionibus inveniuntur, & debitores eorum efficiuntur, sanctarum virtutum munditiam, & utilia animi opera auferre conantur. Pauperes quoque in hoc loco illi intelligendi sunt: qui testimonio fidei destituti sunt. Alii sunt divites in fide: horum religionis viam, qua ad Deum redire poterant, suis erroribus hæretici subverterunt. Mansuetos autem hic illos esse sentiamus, qui constantiam inimicis suis non habent resistendi, & propter ignaviam animi sui facile seducuntur. Hi ergo multis errorum dogmatibus, & diversis errorum superstitionibus opprimuntur. In bonam verò partem viduæ sunt, qui se mortificant cum vitis: pauperes, Apostoli sunt. De isto numero hæretici auferre conantur: dum pauperes sanctorum aliquos persuadent, vel mansuetos circumveniunt, qui eis resistere non possunt, sed & patienter pro simplicitate audiunt: illi verò eos nituntur extinguere.

Alii quasi onagri in deserto egrediuntur ad opus suum, vigilantesque ad prædam præparant panem liberis. Violenti sunt, qui publice rapiunt. Prædones & latrunculi sunt, qui de occultis ad opera sua exeunt, utique non Dei.

Agrum non suum demerunt: & vineam ejus quem vi oppresserunt, vindemiant. Ager sive vinea: uniuscujusque hominis, quidam modus vite est: quæ ab unoquoque colitur, quando fordes & quidam fructes vitiorum mundantur, vel etiam extirpantur. Quia ergo hujus cultura diligentia minime prodest, quando omne bonum nature non ad fidem refertur: quia justus ex fide vivit: prædicti idolorum cultores opprimentes fidelium, quamvis honestè viventium corda, eos velut quadam ratione seductionis in errorem inducunt: dum quasi agrum eorum sive vineam, dissipando fruges eorum, violentè abripiunt.

Nudos etiam dimittunt homines, indumenta tollentes. Dum eos operibus bonis expoliant.

Quibus non est operimentum in frigore. Illos utique expo-

liant, qui charitatis Dei non habent vestimentum, & idcirco in infidelitate algent: quia spiritus ferventis tunica indui non merentur.

Quos imbres montium rigant. Hos ergo per miseriam destitutos domibus suis dicit: quandoquidem eos montium cavernis, & umbraculis operiet: & quanta sit eis in ipsis montibus necessitas commorandi, describit. Quos imbres montium rigant, id est, aquis de ipsis montibus copiose fluentibus mundantur. Quos imbres montium rigant. Non imbribus cæli rigantur, sed montium extollentium se adversum scientiam Dei, quæ de cælo est.

Et non habentes velamen, amplexantur lapides. Manifestus alii dixerunt: qui cum tegmen non habeant, petra adoperiuntur. Et non habentes velamen, amplexantur lapides. Hoc est: sine vestimento virtutum peccatis suis, & erroribus delectantur.

Vim fecerunt depradantes pupillos. Ubi intelligitur quid habentibus fecerint, quandoquidem facultate tenuissimis non fuerint miserti. Vim fecerunt depradantes pupillos. Illos etiam qui notitiam aliquam secundum naturam bonum habent, quam defendere non poterant: fragili animo & puerili viventes: suasionibus pravis, vim inferentes prædati sunt.

Et vulgum pauperem spoliaverunt. Multitudinem quoque populi vilem acibus, & inficitia pauperem: si qui fortassis habebat iustitiæ, aut etiam innocentie naturalis: dum in majus erroris sui malum pertrahunt, prædictis bonis spoliaverunt.

Nudis & incedentibus absque vestitu, & esurientibus vellerunt spicas. Nudis fide, & inficitia destitutus: vestimenta quoque spei, & charitatis divine, ceterarumque virtutum excubias non habentibus, quibus animæ exornantur: etiam spicas in quibus divinam notitiam adoptam habent abstulerunt: ne esurientes scientiam Dei quandoque retecto velamine possent ipsam nudam veritatem tanquam panem alimonie vitalis accipere.

Inter acervos eorum meridiati sunt, qui calcatis torcularibus sitiunt. Hoc malum est magnum & iniquissimum, ut sub labore, & fructu aliorum alii requiescant, & inebriantur vino eorum, qui collectis vindemiis suis sitiunt. Inter acervos eorum meridiati sunt, qui calcatis torcularibus sitiunt. Sublati igitur spicas, per figuram intra se divini nominis notitiam continentibus: quando ex eis hi qui habebant casta plena cogitatione, solidum cibum conficerent: seductores violenti inter bona eorum opera quasi inter acervos gloriantes requiescunt, sibi que tribuunt. Si quis gentiliū virtutes secutus fuerit naturales, de quibus tanquam seminibus, in se operum acervos constituit: ipsi tamen seducti, calcata virtutum vindemia & expressa, sitiunt: quia veritatis poculum apud eos, à quibus in errore abstracti sunt, non invenerunt.

De civitatibus fecerunt viros gemere. Non solum, inquit, illos qui sine munimine habitant spoliant: & dominatu duræ superstitionis affligunt: verum etiam & eos qui civitates mentium suarum bonis motibus munitas inhabitant, pugnando errorum arietibus subruunt. Quod & multis philosophis contigisse manifestum est: qui cum magni & clari circa corporum suorum fuerint continentiam, cum gemitu tamen & labore nimio ad veritatis notitiam pervenire non poterunt.

Et anima vulneratorum clamavit, & Deus inultum abire non patitur. Deus vocem implorantium inultam abire non patitur: quin ultionem tribuat de erroribus: ut dum ad veritatem faucis peccatorum vulneribus convertuntur, convicta falsitas puniatur. Punit enim, quando eorum qui seducti fuerant conversionem destituit. Quod autem ait: Anima vulneratorum: pro consensu ad Deum clamantium intelligamus. Vastatorum autem tribulatio usque ad gemitum civitatem habitantium perveniebat. Vulnerati vero non solum intelligendi sunt: quorum corpora ab aliis transfodiuntur, verum etiam illi quorum animæ hostium timore nimio, velut gladio feriuntur.

Ipsi fuerunt rebelles lumini, nescierunt vias ejus: nec reversi sunt per semitas ejus. Dæmones, hæretici, philosophi, sive etiam omnes impii intelligendi sunt: qui contra doctrinam Dei venire conantur. quia mandatum vite lux est: quia in natura lumen, lumen est quod per se est: tenebræ verò cæcitas cordis. Et proinde si cæcitas cordis, tenebræ

tenebræ sunt, rectè exteriores tenebræ, pœnæ intelliguntur. Ut iniqui de peccatorum suorum tenebris, ad tormentorum tenebras projiciantur: sic intus & foris Dei sententia consummata coram angelis Dei, induuntur sicut diploide confusione sua. Onagros verò qui commorantur in deserto: paganos quoque errore gentilitatis, qui in deserto veræ religionis sunt intelligere possumus: eo quod jugo certæ religionis non continentur. Hi igitur egrediuntur ad opus suum. Egredi namque dicuntur, quando affectus suos per doctrinas pravas in eos quos seducunt ostendunt. Ita enim omni solertia depradant vagas errore animas, ut ipsi multitudini perdite posteritatis suæ, velut alimentum panis fatalis doctrinae, pertinaciam derelinquant.

Mane primo confurgit homicida: interficit egenum & pauperem. Iterum mane dictum est, pro eo quod publice, & clara luce malum committitur, ut sit quasi gloria facinus operantibus, & secundum Sodomitarum exemplum: peccatum suum non absconderunt, sed prædicaverunt. Potuit & de iniquis iudicibus hoc dixisse, qui ad hoc maturus surgunt, ut causam egeni, & pauperis muneribus corrupti prævaricentur. Sive aliter: Hic igitur homicida, rectè hæreticus quisque sentitur, ex eorum numero qui animas hominum noxiis, & fatalibus sensibus interficiunt. Quod autem dicit, mane primo confurgit: illud est, quia cum hi qui cum nuper fide initiati sunt, matutinum habeant: id est, quasi principium sanctam religionem: sive ipsi matutinum effecti sunt, cum de tenebris & siliis noctis facti sint in Domino filii Dei: hi perfidia suæ venenum propinare festinant, ut eos decipiant. Sive aliter: Mane, Christus intelligendus est: ad cujus resurrectionem hæreses in Ecclesia esse cœperunt.

Per noctem verò erit quasi fur. Omnes sensus hæreticorum, nocti & tenebris comparandi sunt: quia lumen non habent veritatis. Ipsi etiam sunt adulteri: quia eloquia Dei casta adulterina interpretatione corrumpunt. Noctem verò ideo dictam puto: quia prævaricatores negotiorum secretum quoddam, quasi tempus nocturnum, requirunt: quando munera pro causis prævaricatis accipiunt.

Oculus adulteri obversat caliginem, dicens: non me videbit oculus, & operiet vultum suum. Sive ut alii dixerunt: Et latibulum faciei possuit. Id est, cordis ejus oculus, oblivione excæcatus est, ut in ejus memoriam non ascenderet: quia omnium cogitationum, & operum humanorum malorum Deus est inspector & cognitor.

Perdidit in tenebris domos, sicut in die condixerant sibi, & ignoraverunt lucem. Manifestum est, quod per diem hanc rapinam sua cogitatione disponunt, antequam ad ipsas facinoram tenebras veniant. Perdidit in tenebris domos, sicut in die condixerant sibi. Unusquisque hæreticus in pravitate doctrinae consistens: non dulci & suavi sermone Evangelii, sicut imber placidus, & sicut ros cum silentio in animas descendit fidelium; sed aspero potius, & ad vulnerandum peracuto domos perdidit animum. Hoc enim velut in die condixerunt sibi hæretici, ut omnes mortales jaculis doctrinae noxiæ perfoderent: quando in Ecclesia adhuc, hoc est in die veritatis positi hæreses facere condixerunt.

Si subito apparuerit aurora: arbitrantur umbram mortis, & sic in tenebris quasi in luce ambulant. Mox ut justitiæ sibi, & honestatis aliunde lumen cœperit apparere, & ingeri conscientie suæ malum: jam pœnas mortis se æstimant sustinere: quia justitia & sanctitas, ut ait scriptura divina, odiosa est iniquo. Si subito apparuerit aurora, arbitrantur umbram mortis: & sic in tenebris quasi in luce ambulant. Si quispiam disputator extiterit, qui contra eos lucem manifeste veritatis enarret, convicti arbitrantur se incurrisse umbram mortis, & nihilominus in stultitiæ suæ tenebris, velut in luce sapientiæ gloriantur. Potest & diabolus homicida, fur, & adulter intelligi: quia ad decipiendum hominem factus est homicida, ut ait Dominus: Ille homicida fuit ab initio. Divinitatem quoque sibi per superbiam arrogando, quam præsumptione animi sui tentavit invadere, velut fur inventus est, qui aliena conatur auferre. Qui etiam virginalem illam, & castam dilectionem Dei amisit, dum adulterinos conatus contra Dei sui, & Domini amorem faciens, propria voluntate quæsit. Hic igitur mane primo, id est, cum ipsa nativitate protoplasti hominis, ad seducendum eum per ejus mulierem confurxerit, & eum tanquam egenem consilio & pauperem, qui experientia minus cautus esset, deceptione insidiosa persuasionis occidit. Noctem verò pec-

cati ipse sibi operatus est: quando ad divinitatem invadendam, velut fur irrepere voluerat, dicens: Super sydera cæli ponam thronum meum, & ero similis altissimo: & exinde cum suis, quos cæli sydera appellavit, nox & tenebræ, princepsque tenebrarum est appellatus. Et rectè, quia Domini lumen amiserat. Hic jam in peccatorum suorum tenebris constitutus, vultum malæ conscientie suæ obdurate operuit, pœnitentiam non acturus, & idcirco divino lumine privatus, studet atque observat, ut ea quæ tenebris, & caligine sunt digna committat. Unde in his operibus vitam agens, fodiet sibi domos habitationum in inferis, cum illis suis ministris, cum quibus se adversus Deum, & creatorem erigere tentavit. Hi ergo ministri ejus, cum adhuc beati essent in illa æterna felicitate, in die illo utique sempiterno, qui non habet initium neque finem, in hoc sacrilegium tyrannidis sunt cum suo principe collocati: & putaverunt, quod Deus qui est lux vera, sapiens & intelligibilis, hoc malum contumacie eorum impunitum relinqueret, ut non eos de illa beata atque gloriosa sede deiceret. Et hinc puto dixit, ignoraverunt lucem: quod existimaverunt Deum hoc eis minime facturum, propter quod excæcatis mentibus æternales tenebræ facti sunt: qui & potestates dicti sunt tenebrarum: id est, hominum peccatorum. Et hinc est quod cum nomen Dei audierint, contremiscunt: quod vocabulo aurora ignoraverunt putamus. Cogitatio ergo ejus, id est, diaboli, usque ad sermonem tantum pervenire potuit, non etiam ad effectum: non enim regnavit illic, & sic dejectus est statim, ubi voce prompsit quod cogitaverat, & dorsum præceps actus est. Unde consequens vidit, ut machinamenta cordis sui, quibus contra Deum moliebatur, ad persuadendum ceteris angelis sit locutus, & ita consentientibus multis una quodammodo conspiratio fieret contra Deum, ut si ita videretur. Illud tamen immobiliter tenendum, nullo modo in silentio agi militie cœlestis officia, cum legamus angelicas potestates, aut sedem Domini in laudem gloriæ ejus indefessis vocibus personare: neque ullo modo Apostolus dixisset: Si linguis hominum loquor & angelorum: nisi sic essent & angelorum lingue: sicut hominum: quamvis angelicæ dissimiles sint humanis. Est ergo aliquod atque ipsum valde magnum super diversitate linguarum inter terrigenas, & ministeria superna discrimen. Super quæ re nos canonicus liber novi testamenti, qui Apostolica continet gesta, sufficienter instruxit.

Levis est super faciem aquæ. Quia non sunt de Ecclesia magna, id est, populo gravi & sancto: qui granis sæcundi & optimi tritici comparatur, & qui in horreo æternarum mansionum condendus est, velut levis palea nihilque ponderis habens, quod ad prægravandos virtutum pertinet fructus, aquæ elemento supernabit: ut auræ flatu tenui rapiatur. Sive aliter: Aquæ istæ hominum amantium hoc sæculum habent figuram: eo quod semper ad inferiora sint proclives, multum secum limi trahentes: qui in chaos inferorum, turbido pondere deponatur.

Maledicta sit pars ejus in terra. Qui enim in terra sanctorum, quæ est viventium terra, non fuerit, maledictus erit, sive maledicta sit pars ejus in terra, id est, in massa generis humani.

Nec ambulet per viam vinearum. Id est, ita maledicta sit ejus conversatio in terra hac, ut plebes Dei sive animas sanctas, quæ sicut vineæ plenæ fructibus fructiferæ sunt, non imitetur: neque per ipsas ambulet. Has enim vineas doctores tanquam cultores, doctrinis velut lignibus colunt, ut vinum operum bonorum vindemiant: quod in fide, id est torculari Ecclesie pondere tribulationis expressum: flagrans per gratiam Christi, odore suavissimo cum virtute meritorum in apothecas domorum cœlestium recondatur.

Ad nimium calorem transeat ab aquis nivium. Quasi duas gehennas sanctus Job dicere mihi videtur, ignis & frigoris, per quas diabolus, hæreticus & homo impius commutetur. Fortè in ipsa gehenna talis sensuum cruciatus fiet illis qui in ea torquebuntur, ut nunc quasi ignem ardentem sentiant: nunc nimium algoris incendium & pœnalis commutatio: nunc frigus sentientibus, nunc calor sit: ut quasi de loco ad locum transitus æstiment. Et fortassis inde Dominus ait in Evangelio: mittite eum in tenebras exteriores: ibi erit fletus & stridor dentium. Ut hic stridor dentium de rigore frigoriorum oriat. Ubi & similitudinem quædam ex nostris corporibus possumus invenire: in quibus rufi abundantia, quod est calidissimum, in typicis motibus intolerabilis rigor præcedit,

ignem febrium ardentissimum securarum: & dicuntur à medicis hæc duo quæ sibi contraria dinoscuntur, ex uua felis materia in homine procreari.

Et usque ad inferos peccatum illius. Peccatum impii & ini-qui tam magnum est & tam grave, ut eum deprimat ad inferum tanquam plumbum in aqua validissima.

Obliviscatur ejus misericordia. Id est, qui non solum misericors sed & misericordia dicitur: quia misericors à misericordia, & ideo quasi prototypum nomen, majus est quam deductio nuncupata. Quicumque ergo sanctorum potest dici misericors, verax, & justus: nemo tamen eorum rectè dicitur misericordia, & veritas, & justitia.

Dulcedo illius vermes. Per Antiphrasim dictum, quod est, scatenus vermium moriatur. Et in Evangelio: Vermis eorum non morietur. Talis igitur dulcedo erit iniquis, & odientibus Deum.

Non sit in recordatione. Id est, ad veniam misericordiae non perveniat, quod diabolo, & suis hæreticis & impiis futurum, de scripturis sanctis ita didicimus.

Sed conteratur quasi lignum infructuosum. Secundum illud: Omnis arbor quæ non facit fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur. Vel lignum, peccatum intelligamus: quod per lignum accidit: per quod lignum diabolus addidit ad cumulum criminis, quod adversum Deum rebellis extiterit, ut & hominem præcipitaret in mortem: unde jam & in æternum interitum condemnatus est: propter quod ipse diabolus lignum insanabile, & infructuosum potest dici: quia nunquam erit penitentiae medicatione sanandus. De ligno autem vitæ, id est cruce, vel de Christo dicitur: Secundum dies ligni, erunt dies populi mei.

Pavit enim sterilem. Id est nutritivæ & fovit animas steriles, & infructuosas virtutibus.

Et quæ non parit. Eas quoque animas assensionis suæ delectationibus pavit, quæ cum possint de utero cordis bona opera parturire, noluerunt, sicut de hujusmodi ait David: Noluit intelligere ut bene ageret.

Et vidua bene non fecit. Viduam, animam sanctitatis viribus destitutam: quæ Deum virum habuerat, cum exhortatione noluit consolari ut id ageret, quemadmodum posset reverti ad virum suum priorem.

Detrahit fortes in fortitudine sua. Alii dixerunt, & in ira evertit infirmos: id est, fortes atque virtutum viros prostravit & detrahit.

Et cum stererit, non credit vitæ suæ. Dedit ei Deus locum penitentiae, & ille abutitur eo in superbia: oculi autem ejus sunt in viis illius. Et cum in prosperis sit, nec sic quoque mordente conscientia putat, quod eadem felicitate perpetuè potatur, cum hujusmodi pernicitas & duri animi sit, credens quod in illa vita sua tam perditam stare possit.

Elevati sunt ad modicum, & non subsistent: & humiliantur sicut omnia, & auferentur. Ad modicum autem dicitur, pro brevitate vitæ præsentis, in qua pro tempore exaltantur iniqui. Auferentur sicut omnia, id est, sicut illa quæcumque sunt partis adversæ, sive cum in fine sæculi ablata fuerint omnia temporalia.

Et sicut summitates spicarum conterentur. Quemadmodum enim summitates spicarum, res utique nimium fragiles tanta facilitate comminuntur, ut ad nihilum deducantur, ita & hi de quibus locutus sum, ut pulvis tenuissimus, sive ut favillæ lanugo erunt ante faciem Dei, cum fuerint contumelia confusionis attriti.

Quod si non est ita: quis me potest arguere esse mentium, & ponere ante Deum verba mea? Quis enim ex vobis arguere me poterit: quia non ita sit futurum ut dixi: meque falsitate convincere, qui asseritis quod omnia in hoc tempore reddat Deus peccatoribus quæ merentur: quod in meam potius suggillationem de studio contentionis ingeritis.

Caput XXV.

RESPONDENS autem Baldad Suitæ, dixit: Potestas & terror apud eum est, qui facit concordiam in sublimibus suis. Nunquid est numerus militum ejus? Convictus Baldad à beato Job dicente: in futuro magis Dei esse judicium, ad hæc se convertit ut diceret, apud eum est potestas & terror: id est, non jam exercet judicium, sed apud se repositum tenet ac reservat in posterum. Ipse tamen facit per-

petuæ pacis concordiam in sublimibus, id est, angelis, sive hominibus sanctis suis, custodiendo eos ne per aliquem lapsum peccati inimicitias offensæ celestis incurrant.

Et super quem non surget lumen illius? Ipse enim illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum.

Nunquid justificari potest homo comparatus Deo: aut apparere mundus natus de muliere? Manifestum est, quod inopia respondendi, eadem quæ dixerat frequentius repetant.

Ecce luna etiam non splendet, & stella non sunt mundæ in conspectu ejus? Sub nomine lunæ, sive stellarum, angelos & supernas potestates intelligere possumus: qui ad comparationem divinæ reverentiae, immundi & tenebræ possunt videri: ex eo utique quoniam natura conditæ creaturæ: licet non peccent: capaces tamen peccati sunt, ut apparuit in aliis angelis ejusdem naturæ peccantibus. Sed post eos nullum angelorum peccasse credendum est: quia omne liberum suum arbitrium in solius Dei charitatem verterunt: sicque immobiles facti sunt, persistentes in veritate: in qua prædictus angelus cum suis stare noluit. Proinde angelorum voluntas per amorem Dei facta est inconvertibilis, quæ in Deo est per naturam. Ideo illi soli incorrupto honor & gloria. Postest & de his elementis dicere, quod ideo immunda dicuntur, quia non semper luceant: vel quod corpora tantum illuminent, & non mentes sicut Deus, qui utrumque facere consuevit.

Quanto magis homo putredo, & filius hominis vermis? Si enim angeli, inquit, & cælorum etiam corpora ad comparationem Dei, immunda esse dicuntur: quid putas homo existimandus est, cum sit ipse putredo: filius quoque hominis vermis: ex eadem utique nascens corruptione qua vermis?

Caput XXVI.

RESPONDENS autem Job, dixit: Cujus adjutor es? Nunquid imbecillis, & sustentas brachium ejus qui non est fortis. Cui dedisti consilium? Forsitan illi qui non habet sapientiam, & prudentiam tuam ostendisti plurimam. Quem docere voluisti? Nomen eum qui fecit spiramentum? Videns Deo injuriam fieri, iusta indignatione commotus, in ipso initio sermonis sui Baldad Suiten durioribus arguit verbis: eo quod ita loqueretur, tanquam si Deus infirmus ac non habens ullam brachii fortitudinem, ejus egeret auxilio. Adversus igitur quia minor est participatio ad totum, gutta stillæ perenni fonte: scintilla latens in cinere igni divino, quo omnia concalescunt: lucerna corporis, soli justitiæ: testa figulo: anima Deo: unde mirans Job loquitur, quare ausus fuerit, ut eum à quo illi est esse, docere volerit.

Ecce gigantes gemunt sub aquis, & qui habitant cum eis. Gigantes autem appellat scriptura divina homines superbos, rebelles, & contumaces. Diabolus quoque & sui, propter superbiam translato nomine gigantes nuncupantur. Quod autem ait sub aquis gigantes gemere: ita, inquit, velut si dixisset, sub terra: id est, in inferioribus terræ: ubi inferi esse perhibentur. Unde & ipsi inferi nominati sunt. Aquæ enim ejus naturæ sunt, ut sine terra esse non possunt. Ecce gigantes gemunt sub aquis. Qui gemitus utique de doloribus, & squalore tartaræ habitationis eis nascebantur.

Nudus est infernus coram illo, & nullum est operimentum perditioni. Hoc dicit, quod scientiam Dei nihil latere possit. Et quod perditio, qui diabolus nobis non abscondit sentitur, se non prævaleat ab omnipotentia ejus abscondere.

Qui extendit Aquilonem super vacuum, & appendit terram super nihilum. Hoc sic intelligendum est: sive quod terra ex nihilo facta sit: sive nihil infra terram sit, quo terra sustineatur: cum ipsa universa sustineatur, & ipsa innumerabiliter Dei virtute libretur: quia in ipso sunt universa, & ab illo omnia continentur. De quo Apostolus dicit: Portans omnia virtutis suæ verbo. Et quia aliquando in scripturis per figuram Aquilo ventus, diabolus esse significatur: Siquidem à Salomone Aquilo durus ventus dicitur: nomine autem dexter vocatur. A suis quippe dexter quidem dicitur, sed totus sinistri operis author est. Hic igitur super vacuum dilatatur: id est, super frigidus fide atque incredulos: quod est super inanes vera religione & vacuos: atque ut eis velut rex dominetur, superextenditur. Rursus illi ipsi increduli quos sanctus Job terræ nomine appellavit: super diabolum, qui à Deo nihil factus est, appenduntur: ut incerti semper sint, & imitentur caput suum membra, ut tanquam caput quod

nihil dictum est esse, super vacuum & nihilum appendantur.

Qui ligat aquas in nubibus suis: ut non erumpant pariter decorsum. Per has nubes in altitudine ipsa spatiosi aeris colligantur aquæ, sicut & alio loco de Deo ita legimus: Cribans aquas de nubibus suis. Hoc igitur modo ligatæ dicuntur, quoniam non simul effunduntur in terram: sicut in diluvio factum legimus. Spirituales autem iste est intellectus: ut nubes sanctos doctores interpretemur Ecclesiæ: qui aquas Evangelii portant populis effundendas, & gubernandas à Spiritu sancto deferunt: ut irrigentur terræ populorum: & de hac celesti pluvia, virtutum fruges spiritali operatione multiplicentur. Quas aquas de superna abundantia defluentes, ligat Deus in nubibus suis: ut unicuique secundum capacitatem cordis sui, tantum doctrinæ, tanquam aquam effundat, quantum suscipiens possibilis patitur: ne simul fortassis effusa, obsint cordibus: minus valentibus abundantiorum suscipere doctrinam.

Qui tenet vulnus solii sui. Sententiam judicii sui reservat in posterum. Justitiæ suæ, & pietatis sedem in omni creatura sua, veritatis gloria resplendentem Deus tenere dicitur: quod est manifestationem secretorum judiciorum suorum obvallare atque abscondere: ut Evangelii Christi in his qui pereunt.

Et expandit super illud nebulam suam. Secundum illud quod Dominus ait discipulis in Evangelio: Vobis datum est nosse mysterium regni cælorum. In obsecrationem quoque divinæ custodiæ suæ: expandit super ipsum bonum nuncium Evangelii, in nubem defensionis suæ, ut nullus possit ei quamvis acerrimus adversarius prævalere: de qua Apostolus ait: Patres nostri omnes sub nube fuerunt.

Terminum circumdedit aquis: usque dum finiatur lux & tenebra. Sub nomine aquarum *ἕρμα ἀνωδρόν*, quod est à parte ad totum, mundi finem mihi videtur dixisse: quia notis ac diei vicissitudo præteritura sit: Sive de impiorum populis, vel de sanctorum tribulationibus: quæ aquarum nomine in scripturis sepe dicuntur. Hæ igitur aquæ à Deo terminum acceperunt: sive ut semper iniqui & peccatores sint: sive ut non sinat fidelis Deus tribulationes pati sanctos suos: per quam sustinere possunt. Hæc ergo sicut donec prosperitas, & iniquitas transeat impiorum: quæ hoc loco lucis & tenebrarum nomine significata sunt.

Columna cæli contremiscit, & pavent ad nutum ejus. Stabilitem ergo solummodo permanentem in natura angelorum, columnarum nomine sentiamus: quia non solum immobiliter in sanctitate perseverantes sunt: sed etiam eternæ beatitudinis gloria speciosi. Nam de futura immobilitate hominum, ita ait filius Dei: Qui vicerit, faciam illum columnam in templo Dei mei. Sed & ipsa Ecclesia, quæ est sanctorum omnium congregatio: pro æterna sibi in Domino stabilitate, columna & fundamentum dicitur veritatis. Postest & de sanctis angelis ita intelligi: ut pro charitatis suæ ac dilectionis intuitu, columnæ dicantur: eo quod pro salute hominum curam gerant, pro quibus sunt pio affectu solliciti: quod eis quasi ad pondus cogitationum accedere videtur. Et secundum tropicos intellectus, cæli nomine significari Ecclesiam noverimus, in qua cælorum mysteria celebrantur. Hujus itaque cæli, id est Ecclesiæ columnæ, sunt Apostoli: & ceteri qui gratia similes sunt, qui portant ac sustinent diversarum persecutionum ingruentia sibi pericula. Et animæ hominum aliquando cæli intelliguntur. Harum animarum quas per metaphoram cælos diximus: columnæ sunt cogitationes suæ: ipsi quippe anima sustinetur & regitur: & ne æruginæ peccati nutet ac tribet, consilii stabilitate firmatur. Quia hoc sapies contingit humanæ fragilitati, ut ubi cautio minor intuentium est: impulsus peccati columnæ, id est, bonæ cogitationes in parte altera diffingantur. Et idcirco tremunt ac pavent ad nutum minantis Dei: suum horrendum judicium prædicantis. Non enim cogitationes animæ istæ sunt propriæ, tanquam sibi natura inessent: quæ utique in natura existente sunt, & naturæ existentis ministerium, sine quibus natura rationalis non est: quoniam ut dixi, ipsæ per se non sunt: sed motus invisibiles sunt subsistentis naturæ.

In fortitudine illius repente maria congregata sunt. Quod in principio Genesis factum legimus.

Et prudentia ejus percussit superbum. Cui dubium est quia principaliter diabolus sit hic superbus: qui tunc primum à Deo percussus est: quando eum de sede illa cælorum beata atque sublimi deposuit, de qua propheta ait: Tu humiliasti

Tom. V.

sicut vulnereatum superbum. Spiritualliter, rectè maria hæc, Judæorum gentem, & nationum populos esse sentimus, quibus dominaturum verum Salomonem, David Propheta ita pronunciat, dicens: Et dominabitur à mari usque ad mare. De mari enim: id est de gente Judæorum cepit Evangelium Christi, quia de Sion exiit lex & pervenit ad mare gentium. Hucusque ergo hæc maria populorum fortitudine ac virtute resurrectionis Christi, Apostolorum Evangelistarumque ministerio cæterorumque prædicta: repente in unum Ecclesiæ corpus congregata, atque in unam copulam fidei sunt Christi charitate connexa.

Spiritus ejus ornavit cælos. Legimus in principio Genesis, quarto die à Deo stellas positas esse in cælo, aut in firmamento. Spiritu etiam sancto, rationabiles cælos ornavit: quos Apostolos, & Apostolicos viros intelligimus: qui multis scripturarum locis, cælorum nuncupationem consequuntur, secundum illud Prophætæ: Operuit cælos virtus ejus, & prudentia ejus percussit superbum. Christus Dei virtus, & Dei sapientia percussit superbum diabolum. Hi ergo sancti, à Spiritu sancto ita distincti sunt gratiarum donis, tanquam sydereis luminaribus.

Et obstetricante manu ejus, eductus est coluber tortuosus. Sancti ergo adornati verbo Dei, tanquam semen portus spargunt. Unde à timore Domini in utero, spiritu salutis conceperunt: & ita manus, & sapientia Patris, Jesus Christus, animabus multiplici virtute fecundis, dignatione sua à sancto Job astare perhibetur, ut parturientibus filios venturi sæculi, obsequium quoddam adhibeat suæ pietatis, easque in persecutionum doloribus positas consoletur: ministerio quoque suo invisibiliter intrinsecus operante, adjuvet parturientes: Quia sine illo, nullus eos bonorum operum, quæ filiorum nomine superior diximus, subsequetur effectus. Ipso igitur charitate misericordie suæ qua nos multum dilexit, per hoc ministerium observante, & pietate ejus obstetricante, ut animæ sanctæ hujusmodi factus edant, educitur ab eis, & de cordibus earum excluditur ille, in quo nihil est rectum, coluber tortuosus.

Ecce hæc ex parte dicta sunt viarum ejus. Hæc sunt viæ Domini, de quibus ipse Salvator per Salomonem ait, cum de sua nativitate prædixit: Dominus creavit me in principio viarum suarum in opera sua. Creatus est ergo ipse Dominus Jesus Christus per Deum patrem, ex Maria virgine: ad ostendendas & manifestandas mandatorum vias, à quibus opus Dei, id est, homo aberraverat.

Et cum vix parvam stillam sermonis ejus audiverimus. Parvam stillam, hominem assumptum intelligamus, qui in psalmo Hermonim mons modicus appellatur. Et in Daniele lapis excisus: & falciculus guttæ in Cantico Canticozum.

Quis poterit tonitruum magnitudinis illius intueri? Hoc dicit: si assumptio formæ servi, penè ineffabilibus mysteriis continetur, & ad comparationem assumptus Dei stilla permodica est: quanto magis, quisque non poterit tonitruum magnitudinis intueri: id est, ipsam divinitatem: quæ ideo tonitruum nomine dicta est: quia cum de excelsis fama nominis ejus in Christo Jesu filio suo terris insonuit, & hominibus hoc fragore terribili innotuit: nemo tamen eorum poterit totam divinitatis ejus magnitudinem intelligentia contueri: id est, illud: In principio erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum.

Caput XXVII.

ADDIDIT quoque Job, assumens parabolam suam, & dixit: Vivit Deus, qui abstulit judicium meum: & omnipotens qui ad amaritudinem adduxit animam meam. Dum eum innocentem, penas iniquorum pati permittit: amaritudinem quoque animæ ejus, miseria præsentis replevit. Vivit Deus, qui abstulit judicium meum. Secundum formam servi quam assumpsit, judicium voluntatis humanæ: & ex persona assumpti hominis dictum est: quo orans dicebat ad patrem: Mi pater, si possibile est transeat à me calix iste. Et ideo judicium meum dixit: quia in se humani generis infirmitatem, in veritate suscepti hominis demonstrabat. Et omnipotens qui ad amaritudinem adduxit animam meam. Amarum erat poculum mortis: ad quod bibendum Salvator noster advenerat: de ipsius namque calicis amaritudine erat, quod ait discipulis suis: Tristis est anima mea usque ad mortem. Verbum autem, adduxit, secundum Apostolum intelligendum est: qui de Deo patre ita ait: Qui proprio filio

Z z ij